

Fundurin millum løgmann og Hurd

Oddagrein

NEYVAN nakrantíð áður er tað hent, at ein føroyskur lögmaður hevur hitt ein bretskaðan úttanríkisráðherra á máli. Tí er fundurin í dag millum Edmund Joensen, lögmann og Douglas Hurd, úttanríkisráðherra eisini ein stórending. Fundurin er kominn í lag eftir ynski frá bretum og snýr seg um marknaðsemluna millum londini.

UTTAN mun til hvat úrslit fer at spyrjast burtur úr fundinum, sum verður í Keymannahavn, so má tað sigast at vera nærum eindomi, at ein lögmaður mætir á fundi við einum so framstandandi útlenskum politikara. Tað hevur annars ikki verið síður á henda hátt at halda fundir millum lögmann og útlenskar stjórnarleiðarar. Av tí at Danmark umsitur úttanríkisráðherra vegna Føroya hevur danski úttanríkisráðharrin umboðað okkum. Um nú danskir myndugleikar hava broytt manngongdina og eru meira hugaðir fyrri, at føroyskir politiskir leiðarar kunnu mæta framstandandi stjórnarleiðarum í øðrum londum á máli vita vit ikki. Neyvan er tað so, tí ein hevur ikki varhugan av, at tað verður dámt væl í Danmark, at lögmaður og ikki danski úttanríkisráðharrin umboðar Føroya í aktuella máli, sum viðvíkja Føroyum. Tað er so bert í sambandi við fiskivinnumál, at hetta hevur verið praktiserað.

HELT er spurningurin um undirgrundarmarkíð av slíkum slag, at danir her siggja millum fingrarnar, at lögmaður sleppur at hitta ein so framstandandi politikara. Kanska teir hugsa, at tað eisini tæniir donskum áhugamálum, at ein føroyskur lögmaður fer á fund við bretum um hetta málið. Tí hóast undirgrundin er yvirtikin av føroyingum, so er spurningurin um markíð rúndan um Føroya ein ríkisfelagsspurningur, sum í síðsta enda danska stjórnin og fólkatingið hava ábyrgdina av. Tvs. at meðan føroyingar hava avgerðarrættin til møgulig ríkidømi í undirgrundini, so hava danir endaliga avgerðarrættin, tá tað snýr seg um ásetan av undirgrundarmarkinum.

NEYVAN eiga vit at seta ov nógv vónir til fundin millum lögmann og Hurd. Men vit eiga heldur ikki at undirmeta hann. Tað kann væl vera, at lögmaður fær greitt Hurd frá støðu føroyinga í hesum máli á ein so skilgøðan hátt, at bretskaðan ráðharrin fer heim aftur til London við eini eitt sindur øðrvísi støðutakan enn undan fundinum við lögmann. Hetta kann ljóða naivt. Men vit eiga tó at hava álit á lögmanni, at hann ger sitt ítarsta at greiða bretum frá hesum fyrri Føroya lívstýðandi máli. Nú bretskaðan bløð eru farin at gera nógv burtur úr málinum og vísa á, at her er talan um eina stóra tjóð, sum traðkar á eina minni, so kann tað eisini telja tann rætta vegin.

Sosialurín

Er tað ikki vandamikið, so leingi einki er í staðin, at krevja:

RUSSISKAR TILSTANDIR

Uttan sjálvur at taka dagar millum hvat eigur at verða gjørt, ella hvat betur var ógjørt, so verður her gjørt ein roynd til tess at meta um hvussu rætt tað nú var so einmælt at krevja eina dómarakanning. Hugleiðingin byggir á eitt úttalili hjá Erik Hoffmeyer í SAMVIRKE, ið varð endurprentað í SOSIALINUM stutt síðan. Tað er ikki tilætlað, um greinin gevur fatan av, at tann, ið skrivað hevur er talsmaður fyrri teirri einu heldur enn hini av teim báðum nevndu ideologiumum, ið verða umtalaðar. Um so er kortini, er talan um vantandi evni at skriva. Eitt er kortini av týðningi, og tað er sjónarmiðið um ikki at taka eina skipan av fyrr enn man hevur eina frægari at seta í staðin.

TV-ER IDEOLOGIUR

Í grein, sum fyrri stuttum stóð í Sosialinum skrivur Erik Hoffmeyer fyrr. tjóðbankastjóri soleiðis, um tær tvær ideologiurnar/búskaparskipanir, ið hava verið galdandi í okkara tíð: "Frá einum ideellum sjónarmiði kann ikki vera sagt at eitt dirgerað system, atlanarbúskapur, er verri enn tann núrðandi marknaðarskipanin, ella Kapitalisman."

SJÓNIGIR NEGATIVUR EGINLEIKAR

Og um Átlanar-búskapin í praksis sigur hann: "Men tað vísir seg at negativu menniskjaligu eginleikarnir egoisma, intoleranci, persónligur domanskur gjørdust alt ov sjónligir!" (kursiveringin mín ábyrgd) Hann sigur ikki at hann heldur, at tað er gjørligt at eliminera hesar so sera eyðkent menniskjansligu eginleikarnir, men hann vísir á, at hesir negativu eginleikarnar gjørdist 'alt ov sjónligir'! Brúkarin av t.d. tí sovjetiska systeminum gjørdist førur fyrri at siggja tað stóði til etik og moral, ið var galdandi fyrri teir, ið sótu á búskaparlaga valdinum og demoraliseringin breiddi seg út til brúkaran og øll skipanir skramblaði saman. Eitt heimsveldi datt sundur tí tað tóldi ikki dagsins ljós!

HAZARD

Vesturheimska marknaðarskipanin, man hon ikki fara sama vegin um hon verður visualiserad? Er tað ikki hazard, hetta sum Føroya løgting hevur lagt upp til?

Kapitalisman toir líka litið sum kommunisman at gerast sjónlig, skilt á tann hátt at heldur ikki danska, búskaparskipanin, ella fyrri tann skuld, nokur onnur skipan, toir at vera drigin fram í dagsins ljós, og tað er ivaleyst eisini orsøkin til at okkara peningahæmur er vardur móti innliti av okkara lógum!

Tann sovjetiska skipanin, ið ikki var vard í sama mun skramblaði saman av tí sama. Hon kom í andsøgn til vanligu fatanina hjá fólkum um etik og moral. Hoffmeyer skal kanska skiljast soleiðis: Vóru hesi víðurskipti hjá teim leiðandi ikki vörðin sjónlig, so hevði skipanin ikki komið í tilfika andstöðu. Hon hevði kanska virkað!

Hann heldur fram: "Marknaðarskipanin er so avgjørt ikki nokur idealstöða, men hon kann sigast at vera meira effektiv!" Fyri egnu røknig vil eg leggja afturat: "Tí at hon virkar meira anonym!"

Erik Hoffmeyer er ikki nakar hvør sum helst. Hann hevur eitt heilt langt lív stýrt tíðandi portum av donskum búskapi, og hetta hevur hann gjørt við hepnari hond. Tað er tí vert at leggja sær í geyma hvat tað er, ið Hoffmeyer sigur: Tann negativu menniskjaligi faktorurin var ov sjónligur! (Hetta sigur hann í sambandi við at skipanin í Sovjet skramlaði saman.)

DULD ÓSJÓNIG ER OKKARA VERD

Nú hava vit seinastu tíðina, í sambandi við tjakið um dómarakanning ella ikki, her í Føroyum og Danmark við, fingið sum Føroya kapitalistiska skipanin er ein sera sera

ósjónlig, vard og duld skipan: Meðan staturin kanska hevði ov stórt innlit (og av tí sama stóra ávirkan) á búskapin í sovjetiska systeminum, so hevur eingin atgöngd til nakað sum helst í okkara skipan, ikki staturin (landstýri), hvaðna minni almenningurin.

UMHVVORVISFÓLKI OG VIT

Nokur umhvørvisfólk eta svína- og oksakjøt men fortreyting myndina av tí blóði, ið streymar í kloakkirnar á enormu sláturhúsum, har sokallaða "skitna" arbeiði fer fram. Eru tað tilfík fólk, ið standa aftan fyrri einmælt kravið um at taka kapitalistisku skipanina av við dómsvaldið?

RUSSKIR TILSTANDIR

Mín spurningur er hesin: "Vil kapitalistiska skipanin, eins og tann kommunistiska, ikki eisini skrambla saman, um tað við dómarakanningum eydnast at visualisera menniskjansligu eginleikarnar hjá teim menniskjum, ið stýra einari marknaðar-búskaparskipan?"

ER NAKAR MUNUR?

Er tað logiska svarið ikki, at tað ikki kann verða nakar grundleggjandi munur í munum menniskjum ímillum, á teimum ið stýra einari peningaverð her ella har, óansæð hvat hon eitur? Er ikki einasta "mátturin" nettup "gradurin" av anonymiteti (ið fjallar yvir tær tíðir neyðturvulugu ómenniskjansligu avgerðirnar, ið takast megu), ið er avgerandi fyrri hvør situr eftir á tí vinnandi skipanini? Er sýtanin av hesi dómarakanning ikki grundad á vitanina um,

at øll skipanin skramblar saman, um tað kemur fyrri ein dag, at Kapitalistiska skipanin eins og tann Kommunistiska fjallar út yvir precis teir somu ikki acceptablu negativu menniskjansligu eginleikarnar, ið hin skipanin fall uppá?

SPURNINGURIN

Er tað ikki hetta, ið ger, at danski staturin nú tviheldur um nettup tann anonymitetin? Tí at anonymiteturin er sjálv fortreytin fyrri teirri kapitalistisku skipanini (eins og hann átti at verið tað fyrri tann kommunistiska, ið doyði tá tann menniskjansligi faktorin gjørdist opinberligur) Og sum eina konsekvens av hesum, kann so ikki, av røttum, spyrjast um tað eru russiskir tilstandir okkara politikkarnar (ið hava tikið við ábyrgd) nú ynska settar í verk í okkara heimsparti?

VIT- IKKI TIT- VITA ALT

Og er hetta ikki eisini hent tí at menn og kvinnur ábyrgdarleyst einvíst hava hildi seg eiga allan heimins fólka tá tey so einvíst tykja at hava tveitt burtur allar tær royndir, ið teir royndu politikkarnar hava gjørt? Ikki at hava ráðfært seg við Birgir Danielsen, Olaf Olsen, Atla Dam og fleiri aðrar er eitt ólúksálgt spill av resoursum, eingin sigur heldur at tað er muran, góð ella ring, ið skuldi verið fylgd, men eitt løgting, ið ikki ger nýtslu av teim royndum, sum eru gjørdar og sum tað er goldið fyrri, eitt tilfikt løgting ger einki til lýtar. Livst so spyrst!

j.smith.